

Fullmäktige 16.11.2020 § 160

§ 160

Motion om att ta hänsyn till konst i en byggd, hållbar miljö

Beredning och upplysningar:
Tommila Susanna

fornamn.efternamn@esbo.fi
Växel 09 816 21

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Diana Råmans, Jaana Jalons och 33 andra ledamöters motion 24.2.2020 om att ta hänsyn till konst i en byggd, hållbar miljö och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Råman lämnade understödd av Jalonen m. fl. följande förslag till hemställan 3.1:

”Fullmäktige hemställer att staden strävar efter att ordna fler öppna tävlingar eller tävlingar för inbjudna, i vilka också konstnärer som bor i Esbo bättre kunde beaktas.”

Råman lämnade understödd av Jalonen m. fl. följande förslag till hemställan 3.2:

”Fullmäktige hemställer att staden vid upphandling strävar efter att också samla verk av bildkonstnärer som bor i Esbo i sina samlingar. Till exempel Esbo moderna konstmuseum EMMA kunde bättre beakta konstnärer som bor i Esbo vid anskaffning till sina samlingar.”

Efter avslutad diskussion sammanfattade ordföranden de förslag som hade lämnats under diskussionen och konstaterade att stadsstyrelsens förslag hade godkänts enhälligt.

Därefter behandlades förslagen till hemställningar.

Ordföranden frågade om Råmans förslag till hemställan 3.1 kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget, konstaterade ordföranden att fullmäktige hade godkänt det enhälligt.

Ordföranden frågade om Råmans förslag till hemställan 3.2 kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget, konstaterade ordföranden att fullmäktige hade godkänt det enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Stadsstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Dessutom godkändes följande hemställningar:
Fullmäktige hemställer att staden strävar efter att ordna fler öppna tävlingar eller tävlingar för inbjudna, i vilka också konstnärer som bor i Esbo bättre kunde beaktas.

Fullmäktige hemställer att staden vid upphandling strävar efter att också samla verk av bildkonstnärer som bor i Esbo i sina samlingar. Till exempel Esbo moderna konstmuseum EMMA kunde bättre beakta konstnärer som bor i Esbo vid anskaffning till sina samlingar.

Redogörelse

Ledamöterna Diana Råman och Jaana Jalonen samt 33 andra ledamöter har lämnat in en motion 24.2.2020 där de

- frågar hur Esbo i sina byggprojekt beaktat procentprincipen för konst,
- önskar att man i Esbo stads konstanskaffningar ska beakta cirkulär ekonomi och klimatförändringen, till exempel så att man låter göra konst av byggnaders rivnings- eller reparationsobjekt eller så att man skapar konst genom återanvändning av material som en del av byggandet,
- önskar att Esbo ska sträva efter att gynna lokala konstnärer i sina konstuppköp.

Beredningen av svaret på motionen har utförts av resultatenheten för kultur och för den har man bett om experthjälp och utlåtanden av Esbo moderna konstmuseum EMMA, Esbo lokaler inom teknik- och miljösektorn, stadsplaneringscentralen och Länsimetro.

Kulturnämndens utlåtande

Kulturnämnden behandlade motionen vid sitt sammanträde 9.6.2020 § 35 och gav följande utlåtande om motionen:

Offentlig konst, konst i vår vardagsmiljö, har blivit populärare under det senaste årtiondet både i Finland och ute i världen. Förutom att stadsborna i allt högre grad vill ha offentlig konst har konstnärer också blivit allt mer intresserade av att jobba med offentlig konst. Det här innebär att det finns allt fler som skapar högklassig offentlig konst. Detta skapar press för stadsplaneringen och kulturbranschen att svara på efterfrågan, som kommer från två olika håll, genom gemensamma verksamhetsmodeller som säkerställer att slutresultatet är gott och praxisen smidig. På detta behov har Esbo börjat svara genom Esbo stads principer för offentlig konst som godkändes av stadsstyrelsen 2019. I dem dras centrala riktlinjer som gäller offentlig konst på en principiell nivå. Dessutom går principprogrammet via två exempelområden igenom vad offentlig konst kan innebära både i nya områden och i områden för kompletterande byggande i Esbo.

Man försöker stärka de Esbotypiska sätten för samarbete genom förvaltningsövergripande arbete, som ska påbörjas med utgångspunkt i

principprogrammet. Målet med jobbet är att skriva upp existerande god praxis och göra den officiell samt undersöka möjligheter att i Esbo tillämpa modeller för offentlig konst som i andra städer visat sig vara fungerande. Tyngdpunkten ligger vid konkreta stegmärken och vid arbetsuppdelningen mellan olika aktörer. Genom att skriva upp praxis säkerställs en god informationsgång, högkvalitativ konst, projekt som framskrider smidigt och en lätt kostnadsstruktur. Samtidigt preciseras och definieras den förvaltningsövergripande ansvarsfördelningen vars riktlinjer dragits upp i principerna för offentlig konst, och varje förvaltningsområdes roll i framskridandet.

Hur har Esbo i sina byggprojekt beaktat procentprincipen för konst?

I Esbo har offentliga konstverk under de senaste åren producerats framför allt längs med gång- och cykelleder samt vid infartsparkeringar för cyklar. Konst bidrar då för sin del till att sporra till ett miljövänligt sätt att röra sig och ökar trivseln i dessa utrymmen som är i stor användning. Exempel på sådana platser är bl.a. cykelparkeringsplatsen för över 400 cyklar som byggdes i anslutning till Hagalunds metrostation och köpcentret Ainoa och som pryddes med Esbokonstnären Seela Petras verk Den dagen. I Ångskulla pryds väggarna på motsvarande underjordiska cykelparkeringsplats av en ung okapifigur på äventyr. I konstnären Lotta Mattilas verk På egna ben leder okapins tillväxthistoria en vandrare från metrotunnlarna mot torget och en bronsskulptur av en ung okapi i naturlig storlek. Dessa är exempel på gott samarbete mellan Esbo stadsteknikcentral och Esbo moderna konstmuseum EMMA, och på den ömsesidiga viljan att förverkliga högklassig konst i det offentliga rummet i stadsbornas vardag.

Stadsteknikcentralen konstaterar dessutom i sitt utlåtande att man vid planeringen av de allmänna områdena alltid beaktar funktionaliteten, säkerheten och trivseln. Särskild uppmärksamhet ägnas åt att den byggda miljön är lätt att underhålla, så att områdena förblir rena och trivsamma. Med hjälp av konst, miljökonst och miljöbyggande kan man betona den lokala identiteten. Vid planeringen av konstruktioner, såsom broar och bullerhinder, ägnas särskild uppmärksamhet åt estetik och landskapsanpassning.

Stadsplaneringscentralen har aktivt deltagit i att skapa Esbos första lokala konstprogram i Kera i samband med detaljplaneringen av området. I konstprogrammet identifieras de stadsbildsmässigt centrala områdena till vilka konstprogrammet hänvisar permanenta eller tillfälliga konstverk, samtidigt som det säkras att en helhet av högkvalitativ och intressant offentlig konst skapas i området på ett kostnadseffektivt sätt. Dessutom har man i några detaljplaner i Esbo också gett bestämmelser om hur konst ska förverkligas. Till exempel detaljplanen för Ångskulla centrum uppger att man framför metrostationen eller vid dess ingång ska placera konst som ska vara en del av helheten som bildas av byggnaden och ingångsplatsen. Ändringsförslaget för detaljplanen Kera innehåller också detaljplanebestämmelser som stöder konstprogrammet.

I utlåtandet som Esbo lokaler gett konstateras att på grund av Esbo stads nuvarande ekonomiska situation är anslagen som reserverats i investeringsprogrammet för husbyggnadsprojekt i regel endast tillräckliga för verkställandet av projekt som motsvarar användarens grundläggande behov och som utförs med ett strikt lokalprogram och ett rätt så avskalat innehåll. Trots de knappa resurserna byggs för användarna fungerande, livscykelvänliga och miljömedvetet byggda lokaler som motsvarar deras

grundläggande behov. Under den rådande situationen har det inte anvisats separata anslag för konst i enskilda projekt. Inom husbyggnadsprojekt framkommer kreativiteten, visserligen begränsad av strikta ramvillkor och ekonomiska resurser, i det egentliga byggprojektets olika delar som en del av de grundläggande lösningarna. I planeringen av dessa lösningar torde man i vissa fall också inkludera en konstnär, om resurserna tillåter. Oberoende av de strikta ramvillkoren är målet för samtliga projekt en högklassig planering och att skapa en trivsamt fungerande byggnadshelhet och byggd miljö. De strikta ramvillkoren ställer naturligtvis också hårdare krav på planerarnas färdigheter och kompetens.

Som ett speciellt objekt för offentlig konst i Esbo kan man nämna byggandet av Västmetrons andra skede, där varje station ska ha konst som utgör en del av stationens arkitektur. Genom konst har man försökt utöka stationernas trivsamhet och säkerhet och dessutom är konstens uppgift på stationerna att göra det lättare för passagerarna att orientera sig på metrostationerna och skilja på de olika stationerna. Man har försökt välja konstverken i Västmetron så att de lyfter fram Esbokonstnärer. (Se tilläggsmaterial)

Hur beaktas cirkulär ekonomi och klimatförändringen i Esbo stads konstanskaffningar, till exempel så att man låter göra konst av byggnaders rivnings- eller reparationsobjekt eller så att man skapar konst genom återanvändning av material som en del av byggandet?

Esbo har tagit hänsyn till hållbar utveckling bland annat de senaste åren då offentliga konstverk beställts för knutpunkterna för kollektivtrafiken och gång- och cykeltrafiken. Förutom att Esbo koncentrerar konst till vissa ställen och uppmuntrar invånarna till att röra sig på hållbara sätt är avsikten att Esbo i framtiden ska ta hänsyn till konstens miljöpåverkan genom att också satsa på integrerad konst. I integrerad konst arbetar konstnären som en del av det team som har ansvar för planeringen av det offentliga rummet, eller så nära det som möjligt. Det verk som föds genom samarbetet integreras till en del av det offentliga rummets strukturer i stället för att ett separat konstverk skulle ställas i utrymmet.

Det är bra att dessutom ta hänsyn till hållbar utveckling också på det sätt som föreslås i motionen, alltså genom att utnyttja återvinningsmaterial. Detta är ett utmärkt och aktuellt förslag. Till exempel skapades ett av konstverken i konstprojektet för Esbo sjukhus av överskottsglas som kom från ett företag som tillverkade sjukhusets fönster. Sådana ekologiska och platsbundna lösningar minskar svinnet och materialkostnaderna för verket. När principerna för offentlig konst etableras och får en mer konkret form, kan liknande lösningar genomföras i större utsträckning och det blir möjligt att betona användningen av återvunna och i överlag ekologiska material redan vid valet av konstnärer.

Utöver den konstnärliga genomslagskraften är kriterierna för offentlig konst också frågor som hänför sig till verkets livscykel ända fram till livscykelns slut, vilket syftar just till lösningar som är förenliga med hållbar utveckling. Då diskuteras särskilt verkets hållbarhet, underhållsmöjligheter och säkerhet. Hållbara verk som inte behöver underhåll är kostnadseffektiva och ekologiska på lång sikt. I verken försöker man också beakta att delarna effektivt kan produceras på nytt och ersättas. Den offentliga konsten får också ständigt nya former. I dag kan konst vara integrerad i en

byggnad eller i konstruktioner i stadsrummet, men det kan också bestå av en performans eller ett samfundskonstverk.

Hur ska Esbo sträva efter att gynna lokala konstnärer i sina konstuppköp?

De centrala målen för den offentliga konsten i Esbo främjar regionernas lokala särdrag och identitet samt invånarnas välbefinnande och trygghetskänsla. Det lokala kan beaktas vid valet av konstnärer, och de senaste årens konstprojekt har ofta genomförts av konstnärer från Esbo. Av de pågående projekten är till exempel två av de fem konstnärerna i Västmétrons andra skede Esbobor. Lokala konstnärsväl kan dock inte vara det enda kriteriet i Esbo stads projekt för offentlig konst. Det väsentliga är att hitta den bästa möjliga lösningen för varje objekt, en lösning som representerar Esbos värderingar, såsom innovativitet och hållbar utveckling. Konsttävlingar som är öppna för alla ger också okända konstnärer möjlighet att bli en del av uppbyggnaden av den offentliga konsten som helhet i Esbo och samtidigt säkerställs att staden har den bästa tillgängliga kompetensen. Därför vill man också fortsättningsvis möjliggöra öppna tävlingar även i Esbo, i enlighet med de nationella rekommendationerna. Samtidigt erbjuder uppdragen talanger från andra håll en möjlighet att bekanta sig med Esbo, och kanske permanent stanna för att stärka vårt kulturfält.

Den offentliga konsten är i bästa fall en del av stadens internationella image och en möjlighet till internationell växelverkan. En lyckad offentlig konst som beaktar olika delområden stärker stadskulturen i Esbo och är en del av Berättelsen om Esbo.

Tidigare beslut

Stadsstyrelsen 21.9.2020 § 304

Förslag

Bildningsdirektör Harri Rinta-aho

Stadsstyrelsen föreslår att fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Diana Råmans, Jaana Jalonens och 33 andra ledamöters motion 24.2.2020 om att ta hänsyn till konst i en byggd, hållbar miljö och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Beslut

Stadsstyrelsen:
Föredragandens förslag godkändes enhälligt.

Fullmäktige 19.10.2020 § 150

Förslag

Stadsstyrelsen

Fullmäktige antecknar redogörelsen för kännedom som svar på Diana Råmans, Jaana Jalonens och 33 andra ledamöters motion 24.2.2020 om att ta hänsyn till konst i en byggd, hållbar miljö och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Behandling

Ordförande Mykkänen föreslog understödd av Guzenina att ärendet bordläggs.

Efter avslutad diskussion om bordläggning frågade ordföranden om ärendet kan bordläggas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig förslaget om bordläggning, konstaterade ordföranden att det hade godkänts enhälligt.

Beslut

Fullmäktige:
Ärendet bordlades enhälligt.

Beslutshistoria